

# Skovdyrkeren

Nr. 94 - marts 2024



## Ekspertgruppe anbefaler massiv støtte til skovrejsning

Skovdyrkerne vil dyrke biodiversitet

Ny maskinhal af eget lærketræ

Styrelse vil ikke skærpe regler



SKOVDRYRKERNE

Skovene suger mere CO2 2

Kort nyt 3



Naturpleje og plantagedrift 4

Ny hal med eget lærketræ 8

Flere penge til skovrejsning 9

Stort tilskud kan forsinke projekter 11



Skovdyrkerne vil dyrke biodiversitet 12

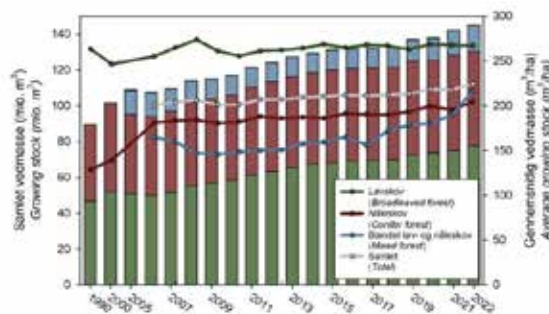
Ingen ændringer af byggeregler 15

Forbud imod konvertering til plantage 18

Fra juletræer til skov 19

Stil krav til jagtlejeren 20

**Forsidebilledet:** Det såkaldte Svarer-udvalg aflagde for nyligt rapport om CO2-afgift på landbruget. Her er skovrejsning helt centralt, og rapporten anbefaler langt højere tilskud. Den gulerod kan på kort sigt bremse lodsejere i at rejse skov, advarer skovbruget. Læs mere side 9, 10 og 11. Arkivfoto: Jens Mathiasen.



Vedmasse og kulstoflager stiger.

## Vedmassen i skovene stiger

Den seneste skovstatistik dokumenterer, at skovarealet og den samlede vedmasse fortsat stiger.

### Af Jens Mathiasen

Danmarks skovareal stiger. Det samme gør den samlede vedmasse og skovens kulstoflager.

Det viser den seneste skovstatistik, som er udgivet af IGN, Københavns Universitet.

I 2022 udgør Danmarks skovareal 642.979 hektar. Det svarer til 14,9 procent af landets areal.

Skovarealet er steget med gennemsnitligt 3.500 hektar pr. år i de seneste fem år.

Stigningen dækker over et stigende areal med løvskov på 3.700 hektar. Blandt løv- og nåleskov på 1.900 hektar og juletræer på 1.600 hektar. Der er sket et fald i arealet med nåleskov på 3.000 hektar og midlertidigt ubevoksede arealer på 900 hektar.

Det faldende areal med nåleskov ser ud til at være en generel tendens over de senere år, oplyses det.

### Fortsat mere vedmasse

Statistikken viser også, at den samlede vedmasse i de danske skove er 145 millioner kubikmeter. Det svarer til 226 kubikmeter pr. hektar.

Vedmassen i skovene har været stigende siden arbejdet med Danmarks Skovstatistik blev påbegyndt i 2002.

I de seneste fem år er vedmassen steget med gennemsnitligt 2,55 millioner kubikmeter pr. år. Af den samlede vedmasse i skovene findes den største del i løvskovene, nemlig cirka 77 millioner kubikmeter. Nåleskovene rummer cirka 52 millioner kubikmeter, mens de blandede løv- og nåleskove rummer cirka 14 millioner kubikmeter.

Af den samlede stigning i vedmassen de seneste fem år, er langt den største sket i løvskovene og i de blandede løv- og nåleskove.

### Skovene fjerner mere CO2

Skovens kulstoflager i levende biomasse er også vokset.

Af statistikken fremgår det, at siden 1990 har skovene øget deres lager af kulstof i træernes levende biomasse med 16,2 millioner ton. Det svarer til at fjerne 59,5 millioner ton CO2 fra atmosfæren eller 1,9 millioner ton CO2 pr. år.

Alene i de seneste fem år er kulstofmængden i den levende biomasse steget med gennemsnitligt 740.000 ton pr. år. Det svarer til at fjerne 2,7 millioner ton CO2 fra atmosfæren pr. år.

Statistikken kan findes og læses i sin helhed på ign.ku.dk.

**Udgiver:** De Danske Skovdyrkerforeninger  
Parallelvej 9A, 8680 Ry

**www.skovdyrkerne.dk**

**Ansvarshavende redaktør:** Kristian Gernow

**Redaktør:** Jens Mathiasen / jma@skovdyrkerne.dk

**Layout:** Landbrugsmedierne

**Tryk:** PE Offset A/S – ISSN 2445-785X





Ordningen skal blandt andet sikre træer til henfald. Arkivfoto.

## Ny ordning til skal forbedre biodiversitet

Tilskudsordningen for 'Skov med biodiversitetsformål', er nu om-døbt til 'Biodiversitetsskov'.

Denne reviderede ordning vil nu udelukkende fokusere på en kombi-ordning, der omfatter både bevaring af op til 12 hjemmehørende træer pr. hektar til naturligt henfald og overgang til ekstensiv skovdrift.

Det primære formål med tilskud til biodiversitetsskov er ifølge Landbrugsstyrelsen at bidrage til at fremme og bevare biodiversiteten samt sikre og fremme stabile levesteder for de arter, som er tilknyttet skov.

Der er fortsat uklarheder omkring nogle nøglespekter såsom tinglysning, skovdefinition, diameter-definition og arealdefinition, men det forventes, at disse detaljer vil blive præciseret i den kommende vejledning.

Overordnet set indebærer ordningen en udpegning af op til 12 træer pr. hektar til permanent bevarelse. Samtidig overgår arealet til ekstensiv skovdrift, der primært fokuserer på selvforyngelse over en 20-årig periode.

Tilskuddet til ordningen vil variere mellem 13.800 og 65.900 kroner pr. hektar som engangskompensation.

Vær opmærksom på, at ansøgningsperioden til ordningen løber fra den 22. februar til den 25. april 2024. Læs mere på Landbrugsstyrelsens hjemmeside eller kontakt din skovfoged, hvis du vil høre mere om ordningen.

## Klimaskovfonden giver støtte til 23 nye skove

Klimaskovfonden har netop givet tilsagn om støtte til 23 skovrejsninger som i alt giver 212 hektar skov.

- Vi oplever generelt stor interesse for skovrejsning. Det er glædeligt at se, at der denne gang er arealer i flere kommuner, hvor vi ikke før har haft projekter. Samtidig er der også fortsat stigende interesse fra kirkerne, der ofte er store jordbesiddere af arealer tæt på landsbyer, hvor bor-

gerne dermed kan få glæde af ny skov, siger direktør i Klimaskovfonden Poul Erik Lauridsen.

I næste ansøgningsrunde vil der også være mulighed for at søge støtte til at udtage mindre lavbundsjord og omdanne dem til naturområder for at forhindre CO<sub>2</sub>-udledning fra tørvlaget.

Klimaskovfonden forventer, at de første af de nye projekter tilplantes allerede i foråret.

## Miljøstyrelsen skal fremover udarbejde skovstatistik

Miljøstyrelsen hjemtager en del af opgaven med skovovervågning i Danmark.

Blandt andet overtager styrelsen opgaven med at indsamle og bearbejde data samt udgive skovstatistik. Den opgave har i mange år været løftet af IGN, Københavns Universitet for Miljøstyrelsen.

Miljøstyrelsen oplyser, at det sker med henblik på at sikre sammenhæng til den øgede digitalise-

ring af overvågningen af skov og natur.

Ifølge styrelsen fortsætter samarbejdet med Københavns Universitet blandt andet gennem Ydelsesaftale Skov og Landskab, hvor Institut for Geovidenskab og Naturforvaltning (IGN) leverer forskningsbaseret myndighedsbetjening inden for skov og landskab.

Den intensive skovovervågning vil fortsat blive udført af IGN.



Den nye gødning er udviklet specielt til nobilis. Arkivfoto.

## Ny gødning til nobilis

Christian Bruun fra Løndal Skovbrug har udviklet en ny specialgødning til Nobilis. Det er en slow-release organisk gødning baseret på hønsemøg. Han oplyser, at man på let jord kan tjene mellem 1.000 - 2.000 kroner mere pr. hektar ved at gødske med den nye specialgødning. Er man interesseret i at høre mere om gødningen, kan man kontakte Løndal Skovbrug. Løndal Skovbrug har igennem mange år udviklet og solgt organiske gødninger til juletræsproducenter.



# Jakob holder styr på 1200 hektar natur og plantage



Hjerl-Fonden ejer knap 1200 hektar natur og plantage i Vestjylland. Den daglige drift varetager Jakob Krogager. En vigtig opgave er at skabe bedre variation i den 350 hektar store plantage.

Tekst og foto: Jens Mathiasen

Jakob Krogager roder lidt i skovbunden med snuden af sin træsko. Han sparker mos og blade til side, og nedenunder kommer lyst sand til syne.

- Som du kan se, er vi på meget mager sandjord her i Vestjylland. Langt størstedelen af vores skov er plantet på sand, siger Jakob Krogager.

Han står i en 40-årig rødgran-bevoksning. Bevoksningen er en del af Hjerl-Fondens plantage ved Vinderup imellem Holstebro og Skive.

Den magre sandjord stiller krav til valget af træart.

- Vi har ikke meget at vælge imellem. Efterhånden planter vi sitkagran som den primære træart. Sitka vokser fornuftigt på sandjorden. Derudover bliver den heller ikke bidt af den efterhånden store då-

vildt-bestand her i området, siger han.

Han viser en nabobevoksning, hvor der er plantet sitkagran med indblanding af douglas, grandis samt hybridlærk i sporene.

- Jeg har prøvet at tage grandis med for at skabe variation. Nogle steder lykkes grandis ganske fornuftigt, og andre steder har vi store problemer med at starte den op. Det er vanskeligt at pege på, hvad der gør forskellen, siger han.

## Erfaren mand i spidsen

Hjerl-Fonden ejer 1194 hektar natur og skov. Heraf er 350 hektar nåleplantage.

Manden i spidsen er Jakob Krogager – og det har han været i en god del år. Faktisk har han haft driftsleder-trøjen på i 26 år.

- Der er gået nogle år siden 1998, da

jeg blev ansat. Faktisk har vi allerede tyndet nogle af de bevoksninger, som jeg har været med til at plante, siger Jakob Krogager.

Igennem årene har han stået for langt størstedelen af opgaverne i skoven. Det er nemlig en fast strategi at udføre mest muligt af arbejdet selv.

- Vi planter selv, og vi har skovvogn og traktor, så vi kører også selv træet ud af skoven. Derudover samarbejder vi med lokale entreprenører, som skover og tynder for os. Flisen sælger vi igennem en lokal entreprenør, siger han.



En sitkagran-bevoksning på bedre jord. Bevoksningen er omkring 40 år.



Det gamle egekrat strækker sig ud over 100 hektar.



Jakob Krogager er driftsleder ved Hjerl-Fonden. Han holder styr på 1194 hektar natur og nåleplantage.

## Skover efter konjunkturerne

En stor del af bevoksningerne er ensaldrende og består af 40-årig rødgran, plantet efter 1981-stormen. Fonden sælger årligt imellem 600-700 kubikmeter nåletræ fra tyndinger og afdrifter.

- Mængden varierer fra år til år. Vi holder et vågent øje med de aktuelle priser på råtræ. Er priserne oppe, sender vi gerne mere afsted – og omvendt ved lave priser, siger han.

I de senere år er Jakob Krogager begyndt at arbejde med at forbedre aldersklassefordelingen.

- Derfor er vi begyndt at gemme nogle af vores sunde hugstmodne bevoksninger. Erfaringen er, at hvis bare bevoksning

## Natur og plantagedrift

Hjerl Fonden driver i alt 1194 hektar natur og skov.

Arealfordelingen er:

- 630 hektar hede og overdrev, som afgræsses af får og kvæg
- 350 hektar plantage
- 100 hektar egekrat
- 12 hektar landbrugsjord, bortforpagtet
- 20 hektar til Hjerl Hede frilandsmuseum
- Resterende areal er mose, sø, å, veje brandbælter.

gen er sund, så kan vi godt lægge flere år og mere tilvækst på træerne, siger han.

Et andet projekt er at få skabt mere variation og stormstabilitet.

- Det gør vi blandt andet ved at tynde hårdt i nogle af vores 40-årige bevoksninger. Det gør vi for at få lys ned til bunden, hvor vi så på længere sigt vil plante bælter af løvtræ under de tilbageværende overstandere.

- Ideen er at få skabt mere variation og stabilitet. Selv efter den voldsomme 1981-storm var der ikke så meget fokus på stabile plantager. Det hele blev bare plantet til med nål igen, siger han.

## Løvtræet hænger i bremsen

Størstedelen af plantagen er nåletræ, ➔



Mikkel Stenbye (th) er skov- og naturtekniker-elev ved Hjerl-Fonden og deltager i arbejdet med skovdriften.



Naturarealerne afgræsses med kvæg. I baggrunden ses Flyndersø.

men for 30 år siden blev der plantet syv hektar bøg. Der er også enkelte mindre bøgebevoksninger helt tilbage fra årene omkring 1910-1920, hvor plantagen blev etableret.

- Vores 100 år gamle bøge er fortsat ikke i nærheden af at nå hugstdiameter og kvaliteten er bestemt ikke noget at skrive hjem om. Løv på vores lokation er bare en dårlig løsning. Jorden er for sandet og klimaet er for barskt, siger han.

Også når det gælder nåletræet, sætter sandjorden begrænsninger for væksten.

- Tilvæksten herude kan slet ikke måle sig med bedre jorde andre steder i landet. Alt vokser langsomt herude. Det må man bare acceptere, siger han.

### Skovdyrkerne yder rådgivning

Hjerl-Fonden har været medlem af Skovdyrkerne siden 2009.

- Vi bruger primært rådgivningsdelen. Vi har skovfoged Anders Elmholt tilknyttet herude. Den model passer fint ind i den måde, som vi arbejder, lyder det fra Jakob Krogager



En af de få bøgebevoksninger, som er omkring 100 år gammel.

Han tilføjer, at indimellem hiver han fat i Skovdyrkerne, når der opstår ekstra behov.

- For eksempel sælger vi mos igennem Skovdyrkerne hvert 2. til 3. år. Det bliver til omkring 60.000 til 70.000 kasser mos, siger han.

Derudover afsættes der også pyntegrønt igennem Skovdyrkerne.

- Vi sælger 20-25 ton klippegrønt, som vi afsætter igennem Skovdyrkerne. Derudover har vi også egen afsætning til kirkegårde, hvor vi sælger omkring 20 ton årligt, siger han.



Hjerl Hede frilandsmuseum ligger på 20 hektar af Hjerl-Fondens jord. Museet blev i 1979 skilt ud fra fondens ejerskab og er nu en del af Holstebro Kommunes museer.

### Fredet egekrat og natur

Fra nåleplantagen fortsætter turen nedover et vidtstrakt hedeareal på flere hundrede hektar.

For enden af heden dukker et egekrat frem.

- Egekrattet er fredet og strækker sig ud over 100 hektar. Egene er kommet naturligt. De var her allerede i 1910 – og der må have været nogle endnu ældre ege som frøkilder. Så egekrattet er meget gammelt, siger han.

Egene er præget af det vestjyske klima og den sandede jord.

- Her er virkelig tale om et krat. Størstedelen af egene er ikke større end 20-30 centimeter i diameter og har nærmest busklignende vækst, forklarer han.

- Vi har udført stævningssskov på syv hektar fordelt på syv lokaliteter i egekrattet. Der blev produceret flis af træet. Flisen var så tung, at vognmanden næsten ikke kunne køre det væk. Jeg så tværsnit af nogle af egene. De

var tætpakkede med 90-100 årringe, siger han.

### Spændende opgaver

Vejen tilbage fra egekrattet går igennem en stor hegning, hvor der græsser kødkvæg. Afgrænsningen er bortforpagtet til en landmand.

Februarsolen lyser lyngen op. Den eneste lyd er forårsfløjt over heden.

- Det er første gang i år, jeg hører lærken, indskyder Jakob Krogager.

Imens han spadserer ned over heden, falder snakken på job og fremtid.

Jakob Krogager er uddannet EUD-skovbruger. Han blev færdiguddannet i 1996. Bortset fra to års ansættelse ved HedeDanmark har han været ved Hjerl-Fonden som driftsleder.

Selvom der er gået mange år i jobbet, har han ikke planer om at prøve kræfter med noget nyt.

- Der er altid mange spændende opgaver herude. Jeg nyder mit daglige arbejde – også selvom jeg har været her i 26 år, siger han.

## Nedslag i historien

- 1910 H.P. Hjerl Hansen køber Valsøgaard ved Vinderup. Gården var dengang på 500 tønder land, og der blev løbende købt op i de følgende år.
- 1910 – 1934 H. P. Hjerl Hansen tilplanter store dele af arealet.
- 1915 Hjerl Fonden stiftes
- 1930 H. P. Hjerl Hansen flytter Vinkelgården til Vinderup fra landsbyen Vinkel ved Viborg. Bygningen er omkring 500 år gammel og opfattes som landets ældste bevarede bondehus. Gården bliver startskuddet til Frilandsmuseet Hjerl Hede.
- 1932 Første levendegørelse på frilandsmuseet Hjerl Hede.
- 1934 H.P Hansen freder hele området med en frivillig fredning, som fortsat er gældende i dag.
- 1979 Museet skilles ud af Hjerl Fondens ejerskab. Frilandsmuseet Hjerl Hede er i dag en del af Holstebro Kommunes kulturhistoriske museer, som også tæller Holstebro Museum og Strandingsmuseet St. George.

### Manden bag Hjerl Hede

Grundlæggeren af Hjerl Hede-Fonden og Frilandsmuseet var H.P. Hjerl Hansen (1870-1946).

Han levede i tiden, hvor gamle håndværk og skikke blev overhalet af industrialiseringen.

Han ville gerne bevare de gamle håndværkstraditioner og skikke. Han så dem som en væsentlig del af den danske kulturarv.

Han var ikke modstander af industrialiseringen, som i høj grad var medvirkende til, at han fik skabt en betydelig formue som direktør for to af Danmarks største smørhandelsfirmaer – Esmann og Det Sibiriske Kompagni.

I 1930'erne grundlagde han også Plumrose, der eksporterede konserver til det meste af verden.

Kilde: Hjerlhede.dk



# Ny maskinlade med eget lærketræ

Hjerl-Fonden har bygget en ny maskinlade. Siderne er beklædt med kalmarbrædder fra egne lærketræer.

## Tekst og foto: Jens Mathiasen

En ny maskinlade beklædt med træ fra egen skov. Det projekt er blevet til virkelighed hos Hjerl-Fonden ved Vinderup.

- Vi har netop skruet de sidste brædder på, og det er kun et par uger siden, at vi færdigmeldte byggeriet hos kommunen, siger driftsleder Jakob Krogager.

Han forklarer, at laden nu benyttes til traktor og maskiner, som bliver brugt i den daglige skovdrift.

- Vi synes selv, det er blevet en rigtig fin hal. Det visuelle udtryk med kalmarbrædder passer langt bedre ind i omgivelserne end stålplade. Samtidig er det også meget tilfredsstillende, at vi kan bruge vores eget træ til vores egen bygning, siger Jakob Krogager.

Han tilføjer, at man tidligere lejede sig ind i andre bygninger, men nu opbevares alt skovgrej i hallen.

## Eget lærketræ

Til hallens vægbeklædning er der brugt



omkring 10 kubikmeter lærketræ.

- Vi har brugt omkring 45 træer med diameter op til 25 centimeter. Jeg blev selv overrasket over, hvor stor flade, vi faktisk kan dække med få træer, siger han.

Et lille lokalt savværk har skåret brædderne.

- Ib's Savværk har været i sving. Han har skåret stokkene til kalmarbrædder. Derefter monterede vi brædderne på byg-

*Beklædningen skal stå ubehandlet og vil blive grålig med tiden. Forventningen er, at de ubehandlede kalmarbrædder af lærk minimum holder 25 år.*

ningen med hjælp fra en tømrer, fortæller han.

## Inspiration hos nabo

Jakob Krogager fortæller, at han fik inspirationen til den bræddebeklædte hal hos en nabo.

- Så skulle der være andre skovejere, som nu bliver inspireret, ja, så er man velkommen til at stjæle ideen, siger han og smiler.

Fra beslutningen blev taget, til byggeriet kunne gå i gang, gik der dog en del måneder.

- Sagsbehandlingen i Holstebro Kommune varede 14 måneder. Men til sidst fik vi byggetilladelsen, hvilket vi selvfølgelig er meget glade for, lyder det fra driftslederen.



Maskinladen er bygget med indvendige stålspær og beklædt med kalmarbrædder, som er skåret af lærk fra egen skov.





I 2024 er der afsat 90 millioner tilskudskroner til privat skovrejsning på landbrugsjord.



*Martin Snedker Hansen, Skovdyrkerne Syd, glæder sig over højere tilskud til privat skovrejsning.*

# Markant større tilskud til skovrejsning

Den nye skovrejsningsordning er åbnet. I år er tilskuddene løftet markant for både nål, løv og hegning.

**Tekst og foto: Jens Mathiasen**

Tilskuddet til privat skovrejsning er løftet markant.

Lodsejere kan nu få op til 37.500 kroner i tilskud pr. hektar skov.

Det er markant mere end de seneste mange år, hvor maksimumtilskuddet har ligget på 32.000 kroner pr. hektar.

De højere tilskudssatser glæder Skovdyrkerne Syds skovrejsningskonsu-

lent Martin Snedker Hansen.

- Højere tilskud er netop det, vi fra skovbrugets side har efterlyst i mange år. Det er helt nødvendigt med højere tilskud for at opnå bedre tilslutning til ordningen, siger han.

Han gør opmærksom på, at der er forskel i tilskuddet, alt efter om man vælger nål eller løv.



## Stort potentiale for skovrejsning

Skovdyrkerne gennemførte i efteråret 2023 en spørgeskemaundersøgelse om skovrejsning blandt medlemmerne.

Undersøgelsen viser, at der blandt Skovdyrkerens medlemmer er stor interesse for at rejse ny skov. 28 procent af respondenterne har svaret, at de overvejer at rejse yderligere skov inden for de næste fem år.

Tallene afslører også, at hver fjerde respondent har overvejet at købe landbrugsjord

i tilknytning til nuværende skov for at omsætte skovrejsningsinteressen til et konkret projekt.

De største barrierer for skovrejsning:

1. Manglende sikkerhed for at myndighederne (SKAT) vil anse skovdriften som erhvervsmæssig
2. Begrænset frihed i de offentlige ordninger (valg af træart, lettere ansøgningsprocedure m.v.)
3. Manglende mulighed for at straks afskrive udgifterne til skovrejsning
4. For lave tilskudssatser

Læs mere om undersøgelsen i februarudgaven af Skovdyrkeren side 20-21.

## Sådan er de nye tilskudssatser

Det kan du kan få i tilskud for forskellige typer skov:

- Løvskov – op til 37.500 kr./ ha.
- Nåleskov – op til 26.900 kr./ ha.
- Hegning mod vildtet – 34 kr./ lbn. m.

Puljen i 2024 er på i alt 90 millioner kroner. Pengene skal gå til private lodsejere og kommuner, som ønsker at rejse ny skov på landbrugsjord.

- ➔ - Det største tilskud på 37.500 kroner kan opnås ved løv. Det var tidligere på maksimum 32.000 kroner. Vil man rejse nåleskov, er tilskuddet nu 26.900 kroner pr. hektar imod tidligere 20.000 kroner pr. hektar, lyder det.

Tilskuddet til hegning er også sat op. Der gives nu 34 kroner pr. løbende meter imod tidligere 20 kroner pr. løbende meter.

### Prioriterer efter kvælstof

Udover det løftede tilskud, nævner Martin Snedker Hansen flere ændringer i den nye ordning.

- For eksempel bliver ansøgningerne nu igen prioriteret efter kvælstofreduktion. Det vil sige, at hvis der er flere ansøgere end penge i puljen, så udvælger styrelsen de projekter, der leverer størst kvælstofreduktion, lyder det.

Det er dog langt fra sikkert at puljen vil blive overansøgt.

- Det er en del år siden, at skovrejsningspuljen har været overansøgt. Min vurdering er, at der er rigtig gode chancer for at få sin ansøgning igennem – også selvom tilskuddet nu er kommet op, siger skovrejsningskonsulenten.

### Forskellige områder

Martin Snedker Hansen fortæller at reglerne for plantevalg er uændrede i forhold til sidste år.

- Rejser man skov på op til fem hektar, må man tilplante med op til 49 procent nål. Ved større skovrejsninger må man plante nål i hele arealet. Dog skal brynet altid etableres af buske og løvtræarter, siger han.

Myndighederne har fortsat inddelt landet i tre kategorier, nemlig skovrejsning ønsket, neutral og uønsket.

- Men ligger projektet i et skovrejsning-uønsket område, skal man ikke give op. Jeg har erfaring for, at der er ret gode muligheder for at opnå dispensation, da kommunerne ofte har malet med den lidt store pensel, når de har udpeget uønsket-

områderne, siger han.

### Bureaukrati og bøvl

Ordningen for tilskud til privat skovrejsning administreres af Landbrugsstyrelsen, og den har levet et omtumlet liv de senere år. Der har for eksempel været store forsinkelser i sagsbehandlingen, og antallet af ansøgere er faldet markant.

Ifølge Martin Snedker Hansen har de mange forsinkelser været medvirkende til at lodsejere i stigende grad har fravalgt skovrejsning.

- Forsinkelser og administrativt bøvl bevirker, at folk holder sig tilbage og overvejer, om der er andre og bedre anvendelser af deres arealer, lyder vurderingen.

### Gratis screening og møde

I Det Nationale Skovprogram fra 2018 er det målet, at skovlandskaber skal dække 20-25 procent af Danmarks areal inden udgangen af det 21. århundrede. For at nå målet skal der rejses 5-6.000 hektar ny skov årligt.

Skovdyrkerne har stor erfaring med at projektere og ansøge skovrejsningsprojekter.

- Vi hjælper med alt lige fra ansøgning ved kommune, museum og Landbrugsstyrelsen til plantning og indberetning. Men man kan vælge til og fra efter behov. Nogle gange planter lodsejer selv, og så står vi kun for ansøgning, projektering og indberetning, siger Martin Snedker Hansen.

Han tilføjer, at det også er muligt at få en forhåndsscreening af projektet og et afklaringsmøde. Begge dele er gratis.

- I forbindelse med mødet vil vi udarbejde et skitseforslag og et budget, så man får et overblik over økonomien i projektet, siger Martin Snedker Hansen.

Interesserede lodsejere er velkomne til at tage fat i deres lokale skovrejsningskonsulent eller skovfoged ved Skovdyrkerne.

Ordningen er åbnet 22. februar og lukker for ansøgninger 30. juni i år.

*Det er altafgørende med en meget hurtig afklaring af tilskudssatserne.*



## Ny rapport risikerer at udskyde projekter

Den nye Svarer-rapport lægger op til mere end en fordobling af den nuværende støtte til skovrejsning. Det risikerer at skyde mange skovrejsningsprojekter til hjørne. Politikerne må hurtigt komme ud af busken med en klar melding, lyder opfordringen fra skovbruget.

### **Tekst og foto: Jens Mathiasen**

For nyligt afleverede Michael Svarer den længe ventede rapport om, hvordan en CO2-afgift på landbruget kan se ud.

Her er skovrejsning et centralt virkemiddel til at sænke CO2-udledningen. Konkret opfordrer rapporten til, at der oprettes en ny national skovrejsningsordning med op til 92.000 kroner pr. hektar i støtte til landmænd, som vil rejse skov.

Fra skovbruget glæder man sig over, at skovrejsning er inde i varmen. Men samtidig er man bekymret for, at mange lodsejere vil vente med at realisere deres skovrejsningsprojekter.

- Selvom rapporten ikke er omsat til lovgivning, så er det min forventning, at mange lodsejere vil afvente, om regeringen rent faktisk omsætter det høje tilskud til lovgivning. Derfor er det min vurdering, at vi kommer til

at se lav tilslutning til den nuværende skovrejsningsordning – også selvom tilskudssatserne er løftet markant her i 2024, lyder vurderingen fra Casper Pleidrup, der er forstfuldmægtig ved Skovdyrkernes sekretariat.

- Det er derfor altafgørende med en hurtig afklaring af, om tilskudssatserne sættes yderligere op. I fald det sker, vil jeg håbe, at de nye satser også kommer til at gælde allerede eksisterende tilsagn, og tilsagn der måtte blive givet i 2024. Det giver jo ingen mening at øge tilskud satserne for at få mere skov og så samtidig bremse tilplantningen i år og til næste år, fortsætter han.

### **Skovrejsning kan ikke konkurrere**

Nogenlunde samme vurdering lyder fra Dansk Skovforening.

- Grundlæggende er det rigtigt godt, at satserne nu bliver sat op, og vi er glade for, at Landbrugsstyrelsen har

lyttet til Dansk Skovforenings input, siger seniorkonsulent Marie Louise Bretner på foreningens hjemmeside.

- Svarer-udvalget er også lige kommet med deres rapport. Her er der lagt op til, at tilskuddet bliver over to gange højere end de nye satser. Det kan allerede nu få konsekvenser for søgningen til ordningen for privat skovrejsning, fordi nogle lodsejere formentlig vil afvente muligheden for markant højere tilskud, før de sætter gang i deres skovrejsningsprojekter, siger hun.

Hun peger også på den problematik, at Klimaskovfonden og andre skovrejsningsaktører fortsat betaler mere i støtte pr. hektar skovrejsning.

Derudover er det også en udfordring, at skovrejsning ikke kan konkurrere med andre anvendelser af jorden som for eksempel udlejning til solceller.



# Skovdyrkerne vil dyrke artsrige driftsskove

Skovdyrkerne Øerne er nu klar med et koncept, som skal hjælpe skovejere med at forbedre artsdiversiteten i medlemmernes skove.

**Tekst og foto: Jens Mathiasen**

Hvilke insekter er der i min skov? Findes der sjældne svampe – og hvordan skaber vi bedre vilkår for mangfoldigheden af liv?

Skovdyrkerne Øerne er nu klar med et nyt tiltag, som skal hjælpe skovejere med at udvikle, forbedre og dokumentere biodiversitet i driftsskoven.

Konceptet er døbt artsrig driftsskov. Det har været et par år undervejs og er udviklet i samarbejde med København Zoo.

- Det fælles mål er at øge biodiversiteten samtidigt med, at produktionen af kvalitetstræ opretholdes. Det skabes ved at planlægge målrettede tiltag på et overordnet skovniveau, således arbejdet med biodiversitet får en mere opmærksom plads i den daglige drift, siger Bjørn Krüger Veng, skovfoged ved Skovdyrkerne Øerne.

Konceptet er kommet til verden på baggrund af erfaringer fra den midtsjællandske skov Vesterskoven I/S ved Carsten Følsgaard.

Her forvalter Skovdyrkerne, sammen med specialister fra København Zoo, 565 hektar med særligt fokus på skovens biodiversitet.

- I Vesterskoven er vi nået langt, og vi ser allerede mange gode resultater. Men hvis vi virkelig skal gøre en forskel for biodiversiteten, så skal vi endnu bredere ud til de mange private skovejere. Derfor væl-

ger vi nu at tilbyde artsrig driftsskov til vores medlemmer, siger Bjørn Krüger Veng.

## **Kortlægning af biodiversitet**

Konceptet artsrig driftsskov indeholder flere niveauer, og der kan skræddersys et forløb, der passer til den enkelte skovejere.

- Hvert forløb vil typisk begynde med et grundigt forarbejde ved skrivebordet. Herfra kortlægges eksisterende natur- og biodiversitetsværdier. Vi vil også se på arealets kulturhistorie og undersøger, hvordan det hænger sammen med blandt andet naboarealer, siger Bjørn Krüger Veng.

Efter forarbejdet ved skrivebordet går turen i skoven.

- Her undersøger vi, om forarbejdet holder stik i forhold til de aktuelle forhold i skoven. Naturen er dynamisk. En tur i skoven bidrager ofte til, at ikke-registrerede potentielle arealer opdages. Det er ligeledes i skoven, at vi undersøger, hvordan vi bedst giver plads til arterne og biotopernes udvikling under hensyntagen til ejerens øvrige ønsker for skoven. Det arbejde foregår ofte i samarbejde med vores samarbejdspartnere i Københavns Zoo, siger han.

## **Biodiversitet bliver vigtigere**

Artsrig driftsskov bliver tilbudt i samarbejde med København Zoo. Her råder man





*Bjørn Krüger Veng,  
skovfoged ved Skovdyrkerne  
Øerne og Signe Ellegaard,  
Københavns Zoo.*

## Om artsrig driftsskov

- Konceptet hedder artsrig driftsskov.
- Det er udviklet og tilbydes i et samarbejde imellem København Zoo og Skovdyrkerne Øerne.
- Skovejere kan benytte konceptet på forskellige niveauer. Niveauerne bygger på et praksisnært og anvendelsesorienteret indsatskatalog.
- Med konceptet planlægges og gennemføres målrettede tiltag i skoven med fokus på at højne både biodiversitet og ejerglæden.
- Der vil altid være respekt for ejerens træproduktion samt eventuelle hensyn til jagt og andre aktiviteter.
- Konceptet er udviklet på baggrund af flere års erfaringer fra Vesterskoven I/S ved Carsten Følsgaard.

over en række højt specialiserede eksperter.

- Vi er med i det her, fordi vi brænder for at styrke naturværdierne og skabe bedre biodiversitet i Danmark, siger Eddie Bach, projektleder ved København Zoo.

Han fortæller at 80 procent, af det danske skovareal er privatejet – og derfor er det vigtigt at få de private ejere i tale.

- I Vesterskoven har vi dokumenteret, at det er muligt at skabe mangfoldig biodiversitet i dyrket skov. Den succes vil vi gerne ➔



Det nye koncept skal hjælpe skovejere med at udvikle og dokumentere biodiversitet i skovene.



Ifølge Lars Muldbak, direktør ved Skovdyrkerne Øerne, er konceptet udviklet med henblik på at forbedre biodiversitet i dyrkede driftsskove. Målet er at vise, at man kan dyrke skovene og samtidig passe godt på biodiversiteten.

te og udvikle skovens biodiversitet ansvarligt, siger Lars Muldbak, direktør ved Skovdyrkerne Øerne.

Han fremhæver, at verden efterlyser klimavenlige byggematerialer fra skovene som aldrig før.

- Vi mener derfor, at det er ansvarligt at fortsætte produktionen af råtræ fra skovene, så vi på den måde understøtter Danmarks grønne omstilling – særligt i byggeriet.

Vurderingen er, at ansvarlig forvaltning af biodiversitet vil blive et grundvilkår for skovdrift i fremtiden.

- Biodiversitet er på alles læber. Med artsrig driftsskov signalerer ejeren, at der også bliver taget hensyn til biodiversiteten i den dyrkede skov. Det signal er vigtigt at sende i en tid, hvor vores samfund stiller større og større krav til ejernes skovdrift, lyder det fra Lars Muldbak.



I Vesterskoven I/S er der særligt fokus på biodiversitet. På billedet ses en kejserkåbe. Foto: Frank Rønsholt

gentage i mange andre af Danmarks privatejede skove, siger Eddie Bach.

- Men det er vigtigt, at det er engagerede ejere, som virkelig gerne vil gøre en forskel for biodiversiteten, siger Eddie Bach.

Arbejdet vil blive gennemført efter høje videnskabelige standarder.

- Vi arbejder videnskabeligt og evidensbaseret. Det er afgørende for os, at

vores arbejde er på et højt fagligt niveau, siger han.

## Biodiversitet og råtræ

Direktør, Lars Muldbak fremhæver, at det nye koncept på ingen måde opfordrer ejerne til at stoppe driften af skovene.

- Konceptet hedder netop artsrig driftsskov, fordi vi vil vise, at man kan dyrke skoven aktivt og samtidig forval-



*Den nuværende lovgivning betyder, at der mangler incitament til at benytte træ i byggeriet.*

# Styrelse vil ikke ændre retningslinjer for grønne byggematerialer

Social- og Boligstyrelsen afviser, at Danmark kan ændre reglerne for byggematerialers CO<sub>2</sub>-belastning. Reglerne tvinger bygherrer til at droppe træbaserede byggematerialer i nye byggerier.

**Tekst og foto: Jens Mathiasen**

I forrige udgave afdækkede Skovdyrkeren, at danske regler tvinger bygherrer til at droppe grønne træbaserede materialer i byggerier.

Problemet er, at grønne materialer taber CO<sub>2</sub>-kampen med traditionelle materialer som stål, tegl og stenudd.

Produktionen af traditionelle materia-

ler er nemlig i vid udstrækning klimakompenseret med brug af grønne certifikater – og den praksis kritiseres af fagfolk i byggebranchen.



Men det bliver der ikke sat en stopper for, fastslår Social- og Boligstyrelsen overfor Skovdyrkeren.

- Grønne certifikater er omfattet af EU-lovgivningen. En indgriben i, hvordan producenter kan anvende dem, vil kunne anses for en indgriben i det frie marked jf. EU-traktaten. Det vurderes derfor ikke muligt at stille et nationalt krav til anvendelse af grønne certifikater i EPD'er, siger kontorchef Berit Ipsen Hansen i en skriftlig kommentar til Skovdyrkeren.

Hun fortsætter:

- Det er muligt at investere i og indregne grønne certifikater i sin EPD i forhold til et materiales CO<sub>2</sub>-påvirkning. Årsagen til dette er, at den europæiske EPD-standard (EN15804) kan fortolkes således. Social- og Boligstyrelsen er bekendt med, at dette finder sted.

## Kæmpe problem for byggeriet

En af kritikerne er Kasper Benjamin Bjørkskov. Han er arkitekt og ekspert i bæredygtighed.

- Man burde tilgodese den CO<sub>2</sub>, som biogene materialer har optaget igennem vækstperioden. Det sker ikke i dag. De bedste byggematerialer er dem, som kan produceres uden behov for nogen næv-

neværdig CO<sub>2</sub>-belastning, lyder det.

Kasper Benjamin Bjørkskov frygter, at den nuværende lovgivning spænder ben for den grønne transformation af byggebranchen.



*Social- og Boligstyrelsen afviser, at der kan ændres på reglerne for byggematerialers CO<sub>2</sub>-belastning. Det betyder ifølge branchefolk, at tegl, stål og stenuld fortsat presser grønne materialer ud af byggeriet.*



- Vi er nu i en situation nu, hvor lovgivningen ikke fremmer den grønne omstilling – faktisk tværtimod. Der mangler incitament.

- Lige nu fortsætter hovedparten med at bygge som man altid har gjort. Det er et kæmpe problem for branchen – og i særdeleshed for klimaet, siger Kasper Benjamin Bjørkskov.

## Revidering af forordning

Ifølge Social- og Boligstyrelsen vil eventuelle ændringer i lovgivningen skulle ske på europæisk plan.

Berit Ipsen Hansen oplyser, at der på nuværende tidspunkt foregår en revidering af byggevarerforordningen i EU. Revisionen blev vedtaget i december 2023. Den kan få indflydelse på, hvordan produktdata fremover skal udformes.

- Det vil blive obligatorisk for byggevarereproducenter fremover at påvise den produktspecifikke klimabelastning før de kan sælge deres byggevarer. Kravet vil komme til at gælde, når der er udarbejdet en ny, harmoniseret standard. Metoden til denne deklaration vil først blive fastlagt senere,



Træuld er mere CO2-belastende end stenuld, når der udregnes livscyklusanalyser på byggerier. Men det kan man ikke lave om på i Danmark, lyder det fra de ansvarlige myndigheder.



# Lovkrav presser træmaterialer ud i kulden

Nyere lovkrav kræver, at der skal beregnes CO2-belastning og 50-årige livscyklusanalyser på nye store byggerier.



Til den beregning, skal man bruge byggematerialernes såkaldte EPD'er. Det er materialernes miljøvaredeklaration, som beskriver materialernes CO2-udledning.

Problemet er, at EPD-værdierne er misvisende. Beregningerne favoriserer nemlig traditionelle materialer som stenuld, tegl og stå. Det oplyser fagfolk til Skovdyrkeren.

Der findes eksempler på, at grønne byggematerialer er droppet og skiftet ud med traditionelle materialer, for at byggeriet kan overholde kravene til CO2-belastning.

Fagfolk i branchen kalder reglerne tossede og efterlyser ændret lovgivning.

Læs mere Skovdyrkeren februar, hvor artiklen blev bragt.

men den forventes at tage udgangspunkt i EPD-standarden. På nuværende tidspunkt er det vanskeligt at sige, om den ændring vil påvirke anvendelsen af grønne certifikater, siger hun.

Hun forventer, at revisionen af byggevarerforordningen vil få en positiv fremtidig indvirkning på opgørelse af et byggeris klimapåvirkning, da der vil være langt mere tilgængelig produkt nær data til rådighed.

- Der vil som følge heraf kunne opnås mere præcise livscyklus-beregninger, siger hun.

## Ministeren har ikke tid

Skovdyrkeren har ad flere omgange forsøgt at få en kommentar fra social- og boligminister Pernille Rosenkrantz-Theil.

Hun er øverste ansvarlige for byggeriets rammevilkår – herunder bygningsreglementet og byggeleven.

Men ministeren har ikke tid til et interview om sagen, ligesom hun heller ikke har tid til at svare på Skovdyrkerens fremsendte spørgsmål.

## Hvad er en EPD?

EPD betyder Environmental Product Declaration. Det kaldes på dansk miljøvaredeklaration. En EPD dokumenterer en byggevares miljømæssige egenskaber og udvikles i henhold til anerkendte europæiske og internationale standarder. Det er en standardiseret metode til at levere informationer om energi- og ressourceforbruget, affaldsgenerering samt miljøpåvirkningerne fra produktionen, anvendelsen og bortskaffelsen af en byggevare.

Grundlaget for en EPD er en såkaldt livscyklusvurdering - LCA (Life Cycle Assessment), hvor byggevares miljøegenskaber kortlægges i hele dens livsforløb, det vil i princippet sige fra vugge til grav.

I dag kræves der livscyklusanalyse for byggerier over 1000 kvadratmeter. Kravet er, at udledningen skal være lavere end 12 kilo CO2-ekvivalenter pr. kvadratmeter pr. år. Kravene skærpes løbende.

Kravene om reduktion af CO2 og livscyklus-analyser fremgår af den nationale strategi for bæredygtigt byggeri. Blandt andet indføres krav i bygningsreglementet til bygnings klimaafttryk.

Kilder: Sbst.dk, sm.dk og EPD Danmark

## Tavse ordførere

Skovdyrkeren har kontaktet en række ordførere fra begge sider af det politiske spektrum i Folketinget.

Vi har efterlyst partiernes reaktion på Skovdyrkerens artikel, der dokumenterer, at dansk lovgivning tvinger bygherrer til at droppe træ og klimavenlige byggematerialer i byggeriet.

Det er desværre ikke lykkedes at få ordførerne i tale. Vi forfølger sagen og forsøger fortsat at få politikerne til at forholde sig til problematikken.

# Nye regler forbyder konvertering til plantageskov

Naturligt forynget skov må ikke konverteres til plantage. Det fremgår af den nye EUDR-forordning. Nu præciserer EU-kommissionen definitionen på plantage.

**Tekst og foto: Jens Mathiasen**

Den nye EUDR-forordning har afløst EU's tømmerforordning. Med den nye ordning følger også et krav om, at skovejere ikke må omlægge naturligt forynget skov til plantageskov.

Nu er det ifølge Dansk Skovforening præciseret, hvordan plantageskov skal defineres.

- En plantet skov, der forvaltes intensivt, og som ved plantning og bevoksningsmodenhed opfylder alle følgende kriterier: En eller to arter, ensartet aldersklasse og regelmæssig afstand. Det omfatter plantager med kort rotation til træ, fibre og energi, men omfatter ikke skove, der er plantet med henblik på beskyttelse eller genopretning af økosystemer, samt skove, der er etableret ved plantning eller såning, og som ved deres bevoksningsmodenhed ligner eller vil komme til at ligne naturligt foryngende skove.

Sådan lyder definitionen i en tekst fra EU-kommissionen.

## Juletræer og energiafgrøder

Dansk Skovforening tolker derfor plantageskov som en plantet skov, der forvaltes intensivt, og som ved plantning og bevoksningsmodenhed opfylder alle følgende kriterier: En eller to arter, ensartet aldersklasse og regelmæssig afstand og har kort omdrift.

- Vi mener, at det i dansk kontekst kun vil omfatte juletræer og energiafgrøder i kort omdrift, hvilket vi har forespurgt Miljøstyrelsen om, dog uden at have fået svar endnu, oplyser Tanja Blindbæk Olsen på brancheforeningens hjemmeside.

Her fremgår det, at i en konkret sag har en ejer anmeldt afdrift af bøg i et Natura 2000-område og meddelt, at han ønsker



*Naturligt forynget skov må ikke konverteres til plantage.*

at plante siktagran. Her har Miljøstyrelsen i deres udkast til erstatning anført, at de opfatter sitka i renbestand som plantage i

EUDR-kontekst, og derved mener de ikke, at ejeren skal have erstatning for fremtidig tabt produktion.

- Vi finder, at det er en meget uheldig tolkning, som vil få store konsekvenser for ejernes frie træartsvalg, lyder det.

### Erstatter eksisterende ordning

EUDR-forordningen erstatter EU's tømmerforordning, som har været gældende i flere år.

Reglerne stiller krav til både skovejere og virksomheder, som handler med træ. Nu flyttes fokus fra lovlighed af skovning af træet til mere omfattende krav til skovdrift og arealanvendelsen i det hele taget.

Ifølge reglerne er skovejeren en producent – og første led i træets vej ind på EU-markedet. Derfor skal ejeren registrere dette og sikre at både dansk lovgivning og EU-lovgivningen bliver overholdt.

Reglerne er så nye, at der endnu ikke er implementeret en praksis i Danmark.

Når det gælder definitionen af skovtyperne (naturligt forynget skov og plantager) forventer Dansk Skovforening, at de vil blive drøftet medlemslandene i mellem. På den måde opstår der ikke markante forskelle på, om du er skovejere i Danmark, Tyskland eller Sverige.

### Må ikke forringe skoven

Grundreglen i EUDR er, at der ikke må være produkter på EU-marked, der har bidraget til afskovning eller forringelse af skov.

Formålet med de nye EU-regler er i høj grad at dæmme op for andre produkter end træ, som bidrager til skovrydning. Der har også været et stort ønske om at øge kontrol og sanktionsmuligheder over for virksomheder, der handler med produkter, som strider imod EU-reglerne.

Reglerne inkluderer også andre produkter, der kan stamme fra arealer, hvor skovrydning har fundet sted. Det er blandt andet kakao, soja, oksekød, gummi med mere.

Forordningen trådte i kraft den 29. maj sidste år. Men der er vedtaget en overgangsperiode. Størstedelen af skovbrug i Danmark skal først leve op til kravene pr. 30. juni 2025.

Læs mere om EUDR-forordningen i Skovdyrkeren nummer 90, september 2023.

## Ny støttemulighed: Omlæg din juletræsplantage til klimaskov

Klimaskovfonden åbner nu for at ejere af juletræsplantager kan få støtte til at omlægge dem til varig skov med CO<sub>2</sub>-effekt.

Når Klimaskovfondens ansøgningsrunde åbner dette forår, kan der som noget nyt søges støtte til at omlægge juletræsplantager til varig klimaskov.

Juletræskulturer uden fredskovspligt anses som flerårige landbrugsafgrøder.

- Derfor åbner vi nu for, at man kan søge støtte til at omlægge arealer med juletræer til en varieret skov, hvor der pålægges fredskovspligt, og hvor vi kan beregne CO<sub>2</sub>-optaget over tid, siger Poul Erik Lauridsen, direktør i Klimaskovfonden i en pressemeddelelse.

Ansøgning kan ske når omdriften af juletræer er afsluttet på et areal. Der kan søges op til 65.000 kroner pr. hektar til at konvertere den tidligere juletræsbevoksninger til klimarobust fredskov.

Helt konkret skal der plantes andre træer ind imellem, så det nye skovområde bliver varieret med mange træarter, så skoven lever op til Klimaskovfondens skovkriterier.

Den tidligere juletræsbevoksning må ikke være ældre end 20 år. Bevoksninger der er ældre end 20 år opfattes som værende overgået til skov eller varig natur. Der er også et generelt krav om at projekter, der søger støtte, skal være over fem hektar.

### Fra juletræer til skov

Når man søger støtte hos Klimaskovfonden til skovrejsning eller omlægning af juletræskulturer sker det ud fra en auktionsbaseret model, hvor man byder ind med prisen for et pro-



*Nu er der mulighed for at få at opnå støtte til at konvertere juletræer til skov. Der kan søges op til 65.000 kroner pr. hektar. Arkivfoto*

jekt og den forventede mængde CO<sub>2</sub>, der optages over tid.

CO<sub>2</sub>-effekten beregner man via en beregningsmodel på Klimaskovfondens hjemmeside, og det er projekter med mest CO<sub>2</sub> for penge, der prioriteres først.

For juletræskulturer, der omlægges til varig skov, stiller fonden krav om, at den obligatoriske projektbeskrivelse skal indeholde en udviklingsplan, der beskriver hvordan de oprindelige juletræer på arealer inddrages eller udvikles i forhold til den langsigtede skovudvikling.

Klimaskovfonden åbner forårets ansøgningsrunde den 15. april. Ansøgningsfristen er 31. maj 2024. Læs mere på klimaskovfonden.dk eller kontakt din skovfoged for at høre mere om muligheden.



*Hjortevildt kan give en indtægt i form af jagtleje og kødsalg. Men planteavleren har sjældent interesse i at lade hjortevildtet hæрге og regere i marken.*

## Jagtchef opfordrer til at stille krav til jagtlejere

Stil gerne krav til din jagtlejer. Det er faktisk godt naboskab at gøre det, lyder opfordringen fra Danmarks Jægerforbund.

Godt naboskab er at stille krav til sin jagtlejer. Både jagtudlejere og jagtlejere kan have gavn af, at man stiller krav til hinanden og fastholder kravene i en kontrakt.

Sådan lyder opfordringen fra Niels Søndergaard, chef for rådgivning og uddannelse i Danmarks Jægerforbund.

- Som jagtudlejer og jagtlejer er der lovgivning, som skal overholdes. Men der er også andre krav, man kan stille som jagtudlejer for at bevare og styrke de gode naboskaber blandt lodsejere, siger Niels Søndergaard.

- Et spørgsmål, der optager mange lods-

ejere er, om kron- og dåvildtet er problem eller en gevinst - og hvem har ansvaret for dets forvaltning. Er det lodsejeren, planteavlere, skovdyrkeren eller jægeren? Og hvordan håndterer man ansvaret i forbindelse med udlejning af jagt, fortsætter han.

### Marker må hegnes

Der er ingen tvivl om, at større forekomster af hjortevildt har negative konsekvenser for driftsøkonomien i såvel planteavl som skovbrug.

- Skadernes omfang kan isoleret set have så voldsom økonomisk betydning

for den enkelte bedrift og dens driftsøkonomi, at det resulterer i, at markerne må hegnes, så hjortevildtet hindres adgang, siger han.

- Når der er barrierer, der forstyrrer naturlig adfærd, er konsekvensen, at en ukoordineret lokal forvaltning af hjortevildtbestande medfører, at hjortevildtet kan presses til at søge føde andre steder og finde ro i nye egne, hvis der bliver for mange individer i samme område. Dermed risikerer det at forstærke skaderne på omkringliggende arealer, siger Niels Søndergaard.

## Praksis er kompleks

Mere føde i form af flere vildtagre og andre aflastningsarealer kunne være en løsning.

- Det er måske også tilfældet nogle steder. Men hjortevildtet i Danmark mangler generelt set ikke føde. Bestandene af kronvildt har været stigende igennem flere år og er nu stagneret – dog med lokale udsving. Samtidig er udbyttet af dåvildt stigende, så løsningen er isoleret set ikke at udbyde mere føde.

- Set i sammenhæng med andre vildtarter er det en positiv problemstilling. For hvis man vil have mere hjortevildt, kan man blot undlade at skyde, og vil man reducere i bestandene kan man blot skyde nogle flere. I teorien lyder det tilforladeligt, men praksis er betydeligt mere kompleks. Ja, man kan skyde flere, men det skal gøres på den rigtige måde og på den rette årstid, lyder det.

## Fælles ansvar

Tilstedeværelse af hjortevildt kan give en indtægt i form af jagtleje og kødsalg. Men planteavleren har sjældent interesse i at lade hjortevildtet hænge og regere i marken.

- Årsagen er lige til. Indtægterne stemmer ikke overens med den nedgang i udbyttet som skaderne fra hjortevildtet resulterer i. Hertil kommer, at det ofte er vanskeligt at skyde hjortevildtet på landbrugsarealer, da dyrene i reglen opholder sig i skoven i dagtimerne og på markerne i nattetimerne. Det har i sagens natur betydning for jagtlejeindtægten, men også den måde hvorpå jagten udøves, og hvilke dyr der afskydes, siger Niels Søndergaard.

Lodsejerne og jagtlejerne har et fælles ansvar, og uanset om man er jagtudlejer i skov eller på mark, kan man stille krav til jagtens udøvelse.

- I de efterhånden mange områder med stigende bestande af hjortevildt er løsningen samarbejde om afskydningen på tværs af især skov- og markskel. Koordinerede jagtdage, så den jagtlige forstyrrelse minimeres, og der sikres et udtag af dyr de samme dage i løbet af en jagtsæson.



- Derudover anbefales afskydning så tidligt som muligt i sæsonen og primært afskydning af kalv, smalhind/då før hind/då. Det skal være en tilgang, hvor hjorte er et privilegium at nedlægge, og som forudsætter, at der er skudt/eller afskydes kalve og hinder/dåer, siger han.

## Markskader

Det vil have god effekt, hvis lodsejerne i endnu højere grad stiller krav til deres jagtlejere om at få skudt noget hjortevildt og gerne de rigtige dyr. Der er flere gode



## Gratis guide

Interesserede kan gratis hente Danmarks Jægerforbunds samtaleguide og jagtlejekontrakt.

Scan QR-koden nedenfor med din telefon, så kommer du direkte til materialet.

*I Danmarks Jægerforbund har man erfaringer med at samarbejde på tværs af naboskel og forudgående fælles monitoring af vildtbestandene giver et godt og bæredygtigt grundlag for jagtudøvelsen.*

eksempler på markskadeproblemstillinger fra hjortevildt, der ansporer lodsejere til at forlange mere hjortevildt nedlagt på givne lokaliteter, så bestandene af hjortevildt reduceres til et niveau, der stemmer overens med den givne bærevne i levestederne.

- Samtidig kan jagtudlejeren stille krav om dannelse af eller indtrædelse i lokale hjortelav, så samarbejde på tværs af naboskel styrkes, lyder det.

## Årlige vurderinger

En anden mulighed er, at jagtudlejere forlanger, at jagtlejere årligt gennemfører en vurdering af vildtbestandene på jagtarealet, så der sikres en afskydning, der svarer til bestandenes niveau.

- I Danmarks Jægerforbund har vi erfaringer med hare og agerhøns i markvildtsprojekter, der viser at samarbejde på tværs af naboskel og forudgående fælles monitoring af vildtbestandene giver et langt mere bæredygtigt grundlag for jagtudøvelsens omfang. Overføres denne viden til hjortevildtforvaltningen, så kan jagtudlejerne stille krav om samarbejde med naboarealer, siger han.

Et andet sted, hvor jagtudlejerne kan stille krav, er i de egne, hvor gåsebestandenes forvaltning på det nærmeste forudsætter et samarbejde mellem nabo jægere for en effektiv gåsejagt.

Niels Søndergaard uddyber, at det handler om at finde en balance, sådan at der ikke bliver tale om stupid styring, men inddragelse der ansporer et medansvar hos såvel jagtlejere som jagtudlejer.

- Måske kunne fremtidig forvaltning, der sker i sådanne samarbejder give særlige privileger, så der motiveres til en mere kvalificeret forvaltning af vildtet, uanset, hvor det bor, spiser, yngler eller raster, siger han.

-jma